

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**Кафедра гігієни тварин і харчових продуктів
ім. професора А.К. Скороходька**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет ветеринарної медицини

2 червня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ВЕТЕРИНАРНА НУТРИЦІОЛОГІЯ»

(назва навчальної дисципліни)

(вибіркова за уподобанням студента)

Факультет (ННІ)

Розробник:

ветеринарної медицини

професор, д.вет.н., Шевченко Л.В.

Київ – 2026

Опис навчальної дисципліни Ветеринарна нутріціологія

Дисципліна «Ветеринарна нутріціологія» займає важливе місце в системі підготовки фахівців у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи, оскільки вона вивчає: особливості травлення у всеїдних, травоядних та м'ясоїдних дрібних домашніх тварин і птахів; ветеринарне значення забезпечення згідно видової специфічності дрібних домашніх тварин у білках, ліпідах, вуглеводах, макро- та мікроелементах; санітарно-гігієнічну оцінку кормових добавок, що використовуються для виготовлення сухих та вологих кормів для дрібних домашніх та декоративних тварин; види, правила використання та санітарно-гігієнічну оцінку ласощів для дрібних домашніх та декоративних тварин; правила, вимоги та принципи розрахунку потреби в нутрієвтиках м'ясоїдних, всеїдних та травоядних дрібних домашніх та декоративних тварин.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	
Освітній ступінь	Магістр, Бакалавр
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	Вибіркова за уподобанням студента
Загальна кількість годин	<u>90</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Кількість змістових модулів	<u>2</u>
Форма контролю	залік
Показники навчальної дисципліни для денної форми навчання	
Рік підготовки	4
Семестр	7
Лекційні заняття	15 год.
Практичні, семінарські заняття	15 год.
Лабораторні заняття	-
Самостійна робота	60 год.
Індивідуальні завдання	
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних	<u>2 год.</u>
самостійної роботи студента –	<u>4 год.</u>

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами знань, навичок та вмій з питань, що стосуються ветеринарного забезпечення здоров'я дрібних домашніх та декоративних тварин, гігієни кормів та кормових добавок, включаючи гігієнічні вимоги до їх виробництва, зберігання, використання та контролю забезпечення тварин поживними та біологічно активними речовинами.

Предмет дисципліни «Ветеринарна нутріціологія» - макро- та мікронутрієнти для м'ясоїдних, всеїдних та травоядних дрібних домашніх та декоративних тварин, принципи розрахунку їх потреби, правила зберігання, використання та санітарно-гігієнічна оцінка їх застосування.

Основні завдання дисципліни «Ветеринарна нутріціологія»:

- вивчення основних санітарно-гігієнічних правил і норм забезпечення дрібних домашніх та декоративних тварин макро- та мікронутрієнтами;
- оцінка фізичного стану тварин;
- дослідження ефективності та безпечності використання кормів, а також впливу на стан здоров'я тварин.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню «Ветеринарної нутріціології»

1. Анатомія свійських тварин
2. Годівля тварин
3. Гігієна тварин
4. Фізіологія тварин

Набуття компетентностей (для спеціальності «Ветеринарна медицина»):

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

загальні компетентності (ЗК) (для спеціальності «Ветеринарна медицина»):

- ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.
- ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК 13. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК) (для спеціальності «Ветеринарна медицина»):

- ФК 10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарнообумовленого утримання тварин.
- ФК 11. Здатність застосовувати знання з біобезпеки, біоетики та добробуту тварин у професійній діяльності.
- ФК 13. Здатність розробляти стратегії профілактики хвороб різної етіології.
- ФК 19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

Програмні результати навчання (ПРН) (для спеціальності «Ветеринарна медицина»):

- ПРН 3. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.
- ПРН 4. Збирати анамнестичні дані під час реєстрації та обстеження тварин, приймати рішення щодо вибору ефективних методів діагностики, лікування та профілактики хвороб тварин.
- ПРН 7. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.
- ПРН 19. Здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.

Компетенції Першого дня (для спеціальності «Ветеринарна медицина»)

4. Сприяти та контролювати збереження здоров'я та безпеки себе, пацієнтів, власників тварин, колег та навколишнього середовища під час здійснення професійної діяльності; демонструвати знання про принципи забезпечення якості; застосовувати принципи управління ризиками на практиці

10. Розуміти та застосовувати принципи концепції Єдиного здоров'я для забезпечення належної клінічної практики у ветеринарії, а також науково обґрунтованої та доказової ветеринарної медицини.

12. Використовувати професійні здібності для сприяння розвитку ветеринарних знань та реалізації концепції "Єдине здоров'я" з метою сприяння здоров'ю, безпеці та благополуччю тварин, людини і навколишнього середовища, а також досягнення Цілей сталого розвитку ООН.

21. Оцінювати фізичний стан, благополуччя та стан годівлі тварини або групи тварин та консультувати власника тварин щодо принципів утримання, годівлі, відтворення, продуктивних якостей, добробуту, індивідуального здоров'я, здоров'я стада та громадського здоров'я.

26. Отримувати доступ до відповідних джерел інформування та Законодавства, що стосуються догляду за тваринами та забезпечення їх благополуччя, переміщення тварин, нотифікацій щодо догляду за тваринами та їх добробутом, переміщенням тварин, хвороб, що підлягають повідомленню, використання лікарських засобів, включаючи відповідальне використання антимікробних препаратів.

36. Проводити інспекцію харчових продуктів і кормів для правильного визначення умов, що впливають на якість і безпеку продуктів тваринного походження, включаючи пов'язані з ними харчові технології.

37. Захищати здоров'я населення шляхом виявлення умов, що прямо чи опосередковано пов'язані з тваринами, продуктами тваринного походження та побічними продуктами, якщо вони сприяють захисту, збереженню та покращенню здоров'я людей.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усього	у тому числі				
	ч/з		л	п	лаб	сем.	с.р.
Модуль 1 Загальна нутріціологія							
Тема 1. Вступ. Кормові особливості трав'яних, всеїдних і м'ясоїдних тварин	1	6	2				4
	2	6		2			4
Тема 2. Ветеринарна нутріціологія для домашніх тварин. Основні терміни і поняття. Фактори, що визначають споживання кормів тваринами.	3	6	2				4
	4	6		2			4
Тема 3. Ветеринарне значення забезпечення білкової потреби домашніх тварин.	5	6	2				4
	6	5		2			3
	7	5	2				3

Тема 4. Ветеринарне значення ліпідного живлення домашніх тварин.	8	5		2			3
Разом за змістовим модулем 1		45	8	8			29
Модуль 2 Спеціальна нутріціологія							
Тема 5. Ветеринарне значення вуглеводного живлення домашніх тварин.	9	6	2				4
	10	6		2			4
Тема 6. Мінеральні речовини для тварин. Профілактика мікроелементозів.	11	6	2				4
	12	6		2			4
Тема 7. Ласощі для домашніх тварин та правила їх використання.	13	6	2				4
	14	6		2			4
Тема 8. Смакові та ароматичні добавки в кормах для тварин.	15	5	1				4
	16	4		1			3
Разом за змістовим модулем 2		45	7	7			31
Залік							
Всього		90	15	15			60

3. Теми практичних робіт

№ п/п	Тема лабораторної роботи	Кількість годин
1.	Нутріцевтики для собак.	2
2.	Нутріцевтики для котів.	2
3.	Нутріцевтики для декоративних кролів і шиншил.	2
4.	Нутріцевтики для декоративних і хижих птахів. <i>Колоквіум 1</i>	2
5.	Нутріцевтики для плазунів та рептилій.	2
6.	Нутріцевтики для міні-пігів.	2
7.	Вирощування здобичі для гризуноїдних м'ясоїдних.	2
8.	Нутріцевтики для акваріумних риб. <i>Колоквіум 2</i>	1
	Всього	15

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Хвороби тварин та людини, що передаються через воду.	8
2.	Корми, що містять радіонукліди та їх гігієнічна оцінка.	7
3.	Профілактика отруєння тварин соланіном, госіполом та ціанідами	7
4.	Профілактика кормового травматизму тварин.	8
5.	Профілактика отруєння тварин отрутохімікатами	8
6.	Заходи профілактики отруєння тварин солями важких металів	8
7.	Підготовка пасовищ до випасання тварин	7
8.	Особливості використання кормів при обробці пестицидами.	7

Разом	60
--------------	-----------

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- ✓ залік;
- ✓ модульні тести;
- ✓ вирішення індивідуальних завдань.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анутовання, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання.

- залік;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- презентації та виступи на заняттях.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

- 8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Загальна нутріціологія		
Практична робота 1.	Знати особливості травлення тварин. Вивчити фактори, що впливають на споживання кормів тваринами. Розуміти значення поживності кормів, забезпечення тварин поживними та біологічно активними речовинами. Аналізувати та порівняти отримані знання з фізіологічними нормами.	15
Практична робота 2.		15
Практична робота 3.		15
Практична робота 4.		15
Самостійна робота 1	Визначати фізичний стан тварин та розраховувати добову потребу у кормах.	10
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Спеціальна нутріціологія		

Практична робота 5.	Знати різні види кормів для тварин, особливості їх використання. Знати ласощі для тварин та роль смакових та ароматичних добавок. Аналізувати та розуміти наслідки порушення обміну речовин у тварин. Вміти підбирати корми для тварин залежно від їх фізичного і фізіологічного стану та віку.	15
Практична робота 6.		15
Практична робота 7.		15
Практична робота 8.		15
Самостійна робота 2	Знати та розуміти значення контролю властивостей кормів та води.	10
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{залік}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90 – 100	відмінно	зараховано
74 – 89	добре	
60 – 73	задовільно	
0 – 59	незадовільно	не зараховано

8.3. Політика оцінювання

<i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i>	Студент повинен здавати усі роботи в заплановані терміни до закінчення вивчення поточного модуля. Роботи, що здаються з порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модульної контрольної роботи відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний) і дозволяється в термін до закінчення наступного модуля).
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування, використання мобільних девайсів, додаткової літератури під час модульних контрольних робіт, заліків та екзаменів заборонено. Самостійні роботи та реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування лекційних та лабораторних занять є обов'язковим для всіх студентів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись згідно з індивідуальним навчальним планом, затвердженим у визначеному порядку. Пропущені лекції, після їх опрацювання здобувачем вищої освіти, відпрацьовуються у вигляді співбесіди з викладачем або в он-

лайн формі. Пропущені лабораторні заняття відпрацьовуються студентами в лабораторії кафедри.
--

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Ветеринарна нутріціологія»:
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2554>

- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);

- навчальні посібники, підручники:

1. **Загальна гігієна тварин.** Навчальний посібник / Захаренко М.О., Засекін Д.А., Поляковський В.М., Михальська В.М. Київ: НУБіП України, 2024. 252 с.

2. Утримання і гігієна тварин. **Вимоги до води, водопостачання та водовідведення тваринницьких підприємств.** Навчальний посібник. Частина V. / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Михальська В.М., Чепіль Л.В., Шевченко Л.В., Курбатова І.М. Київ. ФОП Ямчинський О., 2023. 536 с.

3. **Етологія та благополуччя тварин.** Підручник / Захаренко М.О., Поляковський В.М., Михальська В.М., Шевченко Л.В. Київ: НУБіП України, 2021. 625 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Davis, K. (2025). *Turacos in aviculture: Revised edition*. Lulu Press, Inc.
2. Fascetti, A. J., Delaney, S. J., Larsen, J. A., & Villaverde, C. (2023). *Applied veterinary clinical nutrition* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
3. *Frontiers in Veterinary Science*. (n.d.). *Animal nutrition and metabolism*. Frontiers. <https://www.frontiersin.org/journals/veterinary-science/sections/animal-nutrition-and-metabolism> ([frontiersin.org in Bing](https://www.frontiersin.org/journals/veterinary-science/sections/animal-nutrition-and-metabolism))
4. Lantermann, W., & Asmus, J. (Eds.). (2026). *Wild birds in aviculture*. Cham: Springer.
5. Lindberg, J. E., Pettersson, D., & Sandberg, A. S. (2021). A mix of dietary fibres changes nutrient metabolism in mini-pigs. *Nutrients*, 13(5), 1652. <https://doi.org/10.3390/nu13051652>
6. Morris, M. L., Finco, J. D., & Buffington, E. E. (2013). *Small animal clinical nutrition* (5th ed.). Mark Morris Institute.
7. National Research Council (NRC). (2006a). Chapter 3: Energy. In *Nutrient requirements of dogs and cats* (pp. 28–48). Washington, DC: National Academies Press.
8. National Research Council (NRC). (2006b). Chapter 11: Physical activity and environment. In *Nutrient requirements of dogs and cats* (pp. 258–312). Washington, DC: National Academies Press.
9. National Research Council (NRC). (2006c). Chapter 15: Nutrient requirements and dietary nutrient concentrations. In *Nutrient requirements of dogs and cats* (pp. 354–370). Washington, DC: National Academies Press.
10. *Veterinary Sciences*. (n.d.). *Nutritional and metabolic diseases in veterinary medicine*. MDPI. <https://www.mdpi.com/journal/veterinarysciences/sections/nutritional-metabolic-diseases> ([mdpi.com in Bing](https://www.mdpi.com/journal/veterinarysciences/sections/nutritional-metabolic-diseases))
11. Wortinger, A., & Burns, K. M. (2024). *Nutrition and disease management for veterinary technicians and nurses* (3rd ed.). Wiley-Blackwell.
12. Верховна Рада України. (2005). *Про захист прав споживачів: Закон України*. Офіційне видання. Київ.
13. ДСТУ ISO 6497:2005. (2005). *Корми для тварин. Методи відбирання проб*. Київ: Держспоживстандарт України.
14. Регламент (ЄС) № 882/2004 від 29 квітня 2004 р. про офіційний контроль для гарантування відповідності кормів вимогам законодавства, санітарії та благополуччя тварин; Рішення Комісії від 16 червня 2011 р., що вносить зміни до додатка Директиви 2002/32/ЄС Європейського парламенту і Ради щодо небажаних речовин у кормах для тварин.

Інтернет-джерела

1. Утримання собак і догляд за ними https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/684695/mod_resource/content/3/Okf-zn2-lek3.pdf
2. Вітаміни для тварин https://hotline.ua/ua/zootovary/vitaminy-dlya-zhivotnyh/?gclid=Cj0KCQjwla-hBhD7ARIsAM9tQKsMGJ9t7kceMD9Xm-ktq3nVo67-Etiv6MkcIDxgIrXdXupI1CnUBYMaAsxdEALw_wcB
3. Топ-10 найкращих кормів для котів <https://masterzoo.ua/ua/top-kh-naykrashchikh-kormiv-dlya-kotiv-i-kishok-reyting/>
4. Як і чим годувати змій <http://aquaforum.lviv.ua/forum/showthread.php?t=6129>
5. Feeding and nutrition of miniature pet pigs // *MSD Veterinary Manual*. – 2024. – URL: <https://www.msdevetmanual.com/exotic-and-laboratory-animals/miniature-pet-pigs/feeding-and-nutrition-of-miniature-pet-pigs> (дата звернення: 31.03.2026).